

Verikokeen otto

Pitkä seisominen

Tunnekuohu

Tajunnanhäiriö-kohtauksen aiheuttaja	Kliininen kuva	Oireen taustalla oleva mekanismi	Huomio
Synkopee	Äkillinen, ohimenevä tajunnanmenetys, joka kestää yleensä sekunneista minuuttiin	Synkopee johtuu aivojen riittämättömästä verenvirtauksesta (ns. globaali hypoperfuusio). Syy voi olla neurologinen (neurally mediated), sydänperäinen (kardiogeeninen) tai veren tilavuuteen liittyvä (hypovolemia)	Lyhytkestoisia lihasnykäyksiä (myoklonioita) ja äännähtelyä voi esiintyä, potilas kaatuu jos on pystyasennossa
Hermostoperäinen heijaste-synkopee			
Vasovagaalinen synkopee = pyörtyminen	1. Prekollapsituntemukset: heikotus, kalpeus, kylmänhiki, näön sumeneminen, putkinäkö, huimaus, kuumotus, pahoinvointi, pelko, tarve hengittää raitista ilmaa	Neurovaskulaarinen synkopee - aivorungon välittämä autonomisen hermoston heijaste, joka hidastaa sydämen sykettä ja/tai laajentaa verisuonia ja johtaa pyörtymiseen	Pyörtymiselle altistavia tilanteita ovat mm. verikokeen otto, pitkään seisominen, jännitys
	2. Äkillinen nopeasti ohimenevä tajuttomuuskohtaus, joka yleensä johtaa kaatumiseen (jos potilas seisoo)	Verenpaine ei riitä ylläpitämään aivojen verenvirtausta (aivoperfuusio) pystyasennossa	Tajunnanmenetys pitkittyy jos potilas ei pääse makuuasentoon ("pyörtyminen puhelinkopissa") tai alkaa uudelleen jos hänet nostaan liian nopeasti pystyyn
Virtsaamis-synkopee	Virtsaaminen johtaa nopeasti ohimenevään pyörtymiseen (tajunnan menetykseen)	Virtsaaminen käynnistää pyörtymiseen johtavan autonomisen hermoston parasympaattisen heijasteen	Virtsaamissynkopee on yleisempi miehillä - seisaaltaan virtsaaminen johtaa kaatumiseen
Sinus caroticus synkopee	Karotispoukaman koskettelu tai hieronta aiheuttaa pyörtymisen	Yliherkän karotispoukaman painereseptorien hieronta tai koskettelu käynnistää pyörtymiseen johtavan parasympaattisen hermoston heijasteen	Tiukka kaulus voi johtaa pyörtymiseen tällä mekanismilla
Yskänsynkopee	Yskiminen johtaa nopeasti ohimenevään pyörtymiseen (tajunnan menetykseen)	Yskiminen käynnistää pyörtymiseen johtavan autonomisen hermoston heijasteen, kuten yllä	
Kipusynkopee	Kipu johtaa nopeasti ohimenevään pyörtymiseen (tajunnan menetykseen)	Autonomisen hermoston kipuheijaste johtaa pyörtymiseen	
Autonominen neuropatia	Ylösnousu altistaa tajunnanmenetykselle (ylösnousu makuulta tai istuvasta asennosta)	Autonomisen hermostoon normaalit heijasteet eivät toimi - ylösnousun jälkeen verenpaine ei riitä ylläpitämään aivojen verenvirtausta	Ortostatismi voi johtua muustakin syystä kuin autonomisesta neuropatiasta

Tajunnanhäiriö-kohtauksen aiheuttaja	Kliininen kuva	Oireen taustalla oleva mekanismi	Huomio
Hyperventilaatio	Hengityksen kiihtyminen johtaa kollapsiin	Kiihtynyt hengitysfrekvenssi johtaa veren hiilidioksidipitoisuuden laskuun, aivoverisuonet supistuvat, aivoverenkierron vastus lisääntyy ja lopulta verenvirtaus ei enää riitä	Oireistoon kuuluu hapennälkää, pelkoa, sydämen tykytystä, kasvojen ja huulien puutumista
Sydänperäinen synkopee			
Taky- tai bradykardian aiheuttama tajunnanmenetys (kollapsi)	Äkillinen tajunnanmenetys ilman ennakkooireita, fyysisessä rasituksessa tai makuuasennossa	Rytmihäiriö johtaa riittämättömään aivoverfuusion	Voi alkaa sekä fyysisessä rasituksessa tai levossa
Pitkän QT-oireyhtymän aiheuttama tajunnanmenetys	Äkillinen tajunnanmenetys ilman ennakkooireita, voi ilmaantua myös makuuasennossa	Pitkä QT-oireyhtymä aiheuttaa rytmihäiriön, joka johtaa riittämättömään aivojen verenvirtaukseen	Voi alkaa sekä fyysisessä rasituksessa tai levossa
Rakenteellisen sydänvian aiheuttama tajunnanmenetys	Äkillinen tajunnanmenetys ilman ennakkooireita, usein fyysisessä rasituksessa, mahdollinen myös makuuasennossa	Rakenteellinen sydänvika johtaa relatiiviseen virtausesteeseen ja riittämättömään aivojen verenvirtaukseen	Sydänstatuksessa ja EKG:ssa usein poikkeavuuksia
Aorttastenoosin aiheuttama tajunnanmenetys	Äkillinen tajunnanmenetys ilman ennakkooireita, usein fyysisessä rasituksessa, sydäimestä kuluu stenoosin systolinen sivuääni	Aorttaläpän ahtaus johtaa relatiiviseen virtausesteeseen ja riittämättömään aivojen verenvirtaukseen	Sydänstatuksessa ja EKG:ssa usein poikkeavuuksia
Kardiomyopatian aiheuttama tajunnanmenetys	Äkillinen tajunnanmenetys ilman ennakkooireita, usein fyysisessä rasituksessa, mahdollisesti myös makuuasennossa	Sydämen pumppausvaje johtaa riittämättömään aivojen verenvirtaukseen	Sydänstatuksessa ja EKG:ssa usein poikkeavuuksia
Muu syy			
Vähentynyt kiertävää veritilavuus (hypovolemia)	Ylösnousu altistaa tajunnanmenetykselle (kollapsille)	Ylösnousun käynnistämät autonomisen hermoston heijasteet eivät riitä kompensoimaan vähentynyttä kiertävää veritilavuutta	Esim. verenvuoto, elimistön kuivuminen
Hypoglykemia	Kollapsi, päänsärky, heikotus, sekavuus, kouristelu, muut hypoglykemian oireet		Potilaalla on yleensä perussairautena diabetes

Tajunnanhäiriö-kohtauksen aiheuttaja	Kliininen kuva	Oireen taustalla oleva mekanismi	Huomio
	Huimaus, pyöritys, näön hämärtyminen, keskittymisvaikeus, ajatus ei kulje, epätavallinen tai riitaisa käytös, päänsärky, kahtena näkeminen, väsymys, uupumus, uneliaisuus, vaikeissa tapauksissa kouristelu ja tajuttomuus	Hypoglykemia aiheuttamat hermosto-oireet (neuroglukopeniset oireet) = matalan verensokerin aiheuttama keskushermoston toimintahäiriö	Hypoglykemia aiheuttaa myös ns. insuliinituntemuksia (adrenergiset oireet): vapinaa, käsien tärinää, hermostuneisuutta, sydämentykytystä, hikoilua, nälän tunnetta, heikotusta

Kirjallisuutta: Cheshire WP, Jr. Syncope. Continuum (Minneapolis Minn). 2017;23(2, Selected Topics in Outpatient Neurology):335-58.